

İŞİTME ENGELLİLERE ÖZEL
TEMEL DİNÎ BİLGİLER

SİYER

**T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI**

Genel Yayın No: 2850
Mesleki Kitaplar: 249

**İŞİTME ENGELLİLERE ÖZEL TEMEL DİNÎ BİLGİLER
SİYER**

Yayın Yönetmeni: Hamza BAYRAM
Yayın Koordinatörü: Önder ÖZKAN

Proje: Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Proje Yöneticisi: Sedide AKBULUT
Proje Koordinatörü: Muammer ŞAHİN

Baskı Hazırlık: Hüsnüye ÇOMAK
Baskı Takip: Zeynep Selin TERZİ

Grafik & Tasarım
Arketip Ajans | Emrah ANDİŞ

Baskı: Epa-Mat Basım Yayın Promosyon San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ağaçişleri Sanayi Sitesi 1357. Sok. No: 41
Yenimahalle/Ankara
Tel.: (0312) 394 48 63
Sertifika No: 46796

1. Baskı, Ankara, Eylül, 2025

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı: 12.02.2025/08
ISBN: 978-625-5792-36-5 / 2025-06-Y-0003-2850
Sertifika No: 46325

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No: 147/A 06800 Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 294 43 93 / Faks: (0312) 294 42 57
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr
www.diyanet.gov.tr

Yurt içinde toplumun tüm kesimlerine yaygın din eğitimi hizmetlerini ulaştırmayı kendine hedef olarak belirleyen Başkanlığımız, yıllar içerisinde geliştirdiği eğitim-öğretim programlarıyla muhatap kitlesini çeşitlendirmektedir. Kur'an kursları her yaş ve seviyede isteyen tüm vatandaşlarımıza yaygın din eğitimi hizmeti sunmaktadır. Kur'an kurslarının muhatap kitlesinden biri de hiç kuşkusuz engelli vatandaşlarımızdır. Geçmişten günümüze imkânlar ölçüsünde engelli vatandaşlarımız camilerimizde sunulan din hizmeti ve Kur'an kurslarında yürütülen yaygın din eğitimi hizmetlerinden istifade etmektedirler.

Başkanlığımızca, engelli bireylerin beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması, eğitimin sürekliliğinin sağlanması ve Kur'an kursu öğreticileri tarafından sürecin planlı-programlı bir şekilde etkin olarak yürütülmesi amacıyla, yapılandırılmasında ve detaylandırılmasında işitme engelli bireylerin hazırbulunuşluk düzeyleri, öğrenme güçlükleri, öğrenim süreçlerini etkileyen faktörler dikkate alınarak işitme engellilere özel bir program hazırlanmıştır. Söz konusu programdan daha etkin bir şekilde istifade edilmesi, dinî bilgilerin erişilebilir ve anlaşılır bir dilde sunulması amacıyla da kendilerine özel temel dinî bilgiler kitapları hazırlanmıştır.

Bu kitabın hazırlanış sürecinde işitme engelli bireylerin ve eğitimcilerin görüşleri büyük ölçüde dikkate alınmıştır. Ayrıca işitme engelli vatandaşlarımızın kitaptan daha fazla istifade edebilmeleri için konular işaret diline çevrilmiş ve karekod ile gösterilmiştir.

Bu çalışmanın, işitme engelli bireylerin dinî hayatlarına ışık tutacağına, onların manevi gelişimlerine katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, tüm okuyucularımızın istifade etmelerini Rabbimizden niyaz ederiz.

İÇİNDEKİLER

PEYGAMBERLİK ÖNCESİ HZ. MUHAMMED (SAS).....	7
Hiz. Peygamber'in (sas) Doğduğu Ortam.....	9
Fil Olayı	13
Hiz. Peygamber'in (sas) Doğumu, Çocukluğu ve Ailesi.....	14
Hiz. Peygamber'in (sas) Gençliği	15
Hiz. Peygamber'in (sas) Evliliği ve Çocukları.....	16
Kâbe Hakemliği	17
 HZ. MUHAMMED'İN (SAS) PEYGAMBERLİĞİ: MEKKE DÖNEMİ	 19
İlk Vahiy.....	21
Hiz. Hamza ve Hiz. Ömer'in Müslüman Oluşu	23
Habeşistan'a Hicret	24
Boykot.....	25
Hüzün Yılı	26
Tâiflileri İslam'a Davet.....	26
İsrâ ve Mirac	26
Akabe Biatları.....	28
 HZ. MUHAMMED'İN (SAS) PEYGAMBERLİĞİ: MEDİNE DÖNEMİ	 31
Medine'ye Hicret	33
Hicretin Sebepleri.....	33
Hiz. Muhammed'in (sas) Hicreti	33
İlk Mescit, İlk Cuma Namazı, İlk Hutbe.....	36
Hiz. Peygamber (sas) Medine'de	37
Hiz. Peygamber'in (sas) Medine'deki İlk Faaliyetleri	37
İlk Yazılı Anlaşma: Medine Vesikası	39

Hicretin Sonuçları	39
Kıblenin Kâbe'ye Çevrilmesi, Orucun ve Zekâtın Farz Kılınması	40
Bedir Gazvesi.....	40
Uhud Gazvesi	42
Hendek Gazvesi	43
Hudeybiye Antlaşması	45
İslam'a Davet Mektupları	47

MEKKE'NİN FETHİ VE PEYGAMBER EFENDİMİZİN VEFATI 49

Mekke'nin Fethi.....	51
Veda Haccı ve Veda Hutbesi.....	52
Peygamber Efendimizin Vefatı.....	54

HZ. PEYGAMBER'İN ÖRNEK HAYATI 55

Eş Olarak Hz. Peygamber (sas).....	57
Baba Olarak Hz. Peygamber (sas).....	58
Arkadaş Olarak Hz. Peygamber (sas)	58
Hz. Peygamber (sas) ve Engelliler.....	59

**PEYGAMBERLİK
ÖNCESİ
HZ. MUHAMMED (SAS)**

HZ. PEYGAMBER'İN (SAS) DOĞDUĞU ORTAM

HZ. Peygamber (sas) tarıma elverişli olmayan dağlık ve vadi üzerinde kurulmuş bir şehir olan Mekke'de doğdu. Mekke halkının en önemli geçim kaynağı ise ticaretti. Yılın belli dönemlerinde şehirde panayırlar kurulur ve bu panayırlarda hem alışveriş yapılır hem de eğlenceler düzenlenirdi.

Yeryüzünde ilk inşa edilen mabed olan ve en eski devirlerden beri kutsal kabul edilen Kâbe, Mekke'de bulunuyordu. Bu nedenle şehir, birçok medeniyet nezdinde büyük bir öneme sahipti. Arap yarımadasının farklı yerlerinden her yıl binlerce insan Kâbe'yi ziyaret için Mekke'ye geliyordu. Hz. İbrahim'in tevhid dininin simgesi olarak inşa ettiği Kâbe, zamanla putperestler tarafından putlarla doldurulmuştu. Mekke'de okuryazar sayısı çok azdı; ama şiir ve edebiyat gelişmişti. Zaman zaman şiir yarışmaları yapılır ve bu yarışmalarda kazanan şiirler Kâbe duvarına asılırdı.

Muallakât-ı Seb'a:

Cahiliye Dönemi'nde Kâbe'ye asılan yedi adet şiire verilen isim.

Cahiliye Dönemi:

Araplarda Müslümanlıktan önceki döneme verilen addır.

O dönemde Mekke’de az sayıda kişi, Hz. İbrahim’in (as) tebliğ ettiği hak dine inanıyordu. Bu kişilere Hanif adı veriliyordu. İnsanların çoğu ise putlara tapıyordu.

Hanif:

İslam öncesi dönemde Hz. İbrahim’in tebliğ ettiği dine tabi olanlara verilen ad.

Kabilecilik ve kan bağı önemliydi. Herkes kendi kabilesini üstün görüyordu. Kabileler arasında zaman zaman kan davaları meydana gelir ve bundan dolayı sıklıkla kanlı savaşlar çıkardı.

Kabile:

Aynı soydan gelen aileler topluluğu.

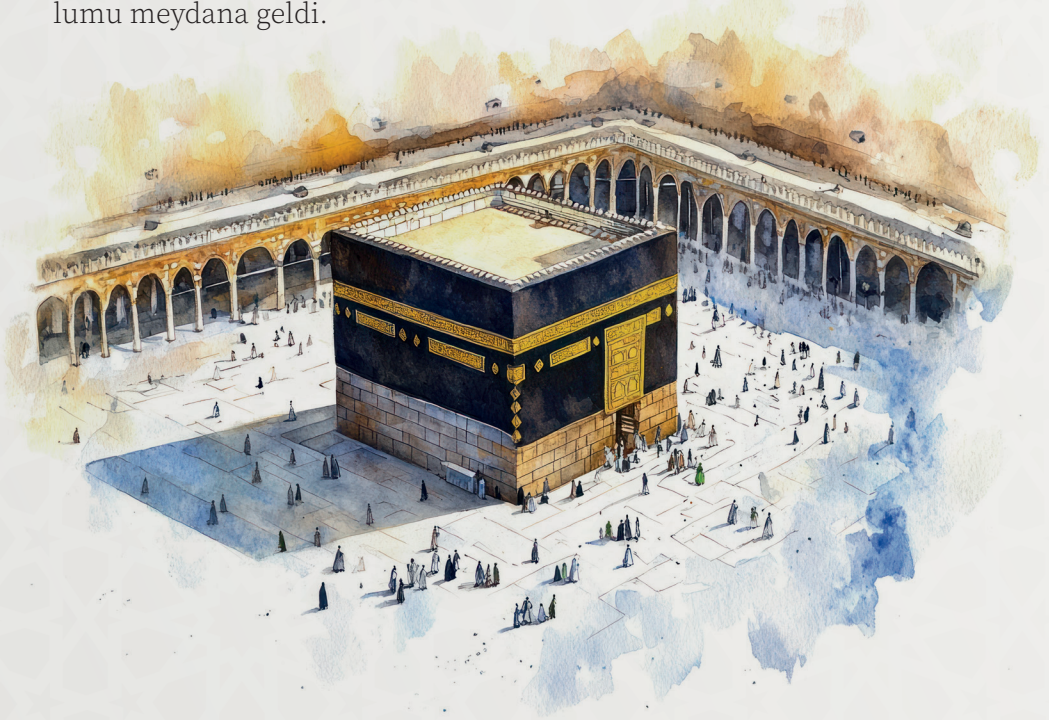
Kabilecilik (Asabiyyet):

Mensup olduğu kabilenin inanç, değer ve çıkarlarını aşırı önemseme, öteki grupları da aşağı görmedir.

Cahiliye toplumunda içki, kumar ve fuhuş gibi kötü davranış ve alışkanlıklar çok yaygındı. Erkek çocuğa sahip olmak gurur, kız çocuğa sahip olmak ise utanç verici bir durumdu. Bu utançtan kurtulmak için kız çocuklarını diri diri toprağa gömenler vardı. Peygamber Efendimiz (sas) böyle bir ortamda dünyaya geldi.

Kâbe, Hz. İbrahim'den (as) beri hac ibadetinin yapıldığı bir mekân- dı. Fakat daha sonraki zamanlarda putperestler Kâbe'nin içerisini put- larla doldurmuş ve onlara ibadet etmeye başlamışlardı.

Peygamber Efendimizin, İslam'ı tebliği ile bütün bu yanlış Cahiliye inanış ve âdetleri ortadan kalktı ve asr-ı saâdet dediğimiz ilk İslam top- lumu meydana geldi.

Tebliğ:

Vahiy yoluyla Allah'tan gelen ilahi hükümlerin hiçbirini gizlemeden, eksiltmeden ve herhangi bir ilavede bulunmadan aynen insanlara bildirir.

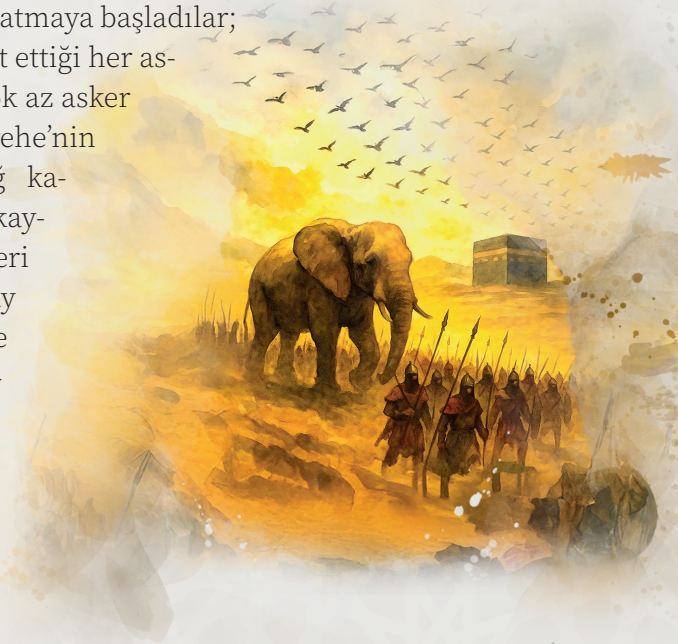
Asr-ı saâdet:

Hiz. Peygamber'in (sas) yaşadığı devir hakkında kullanılan bir terim.

Fil Olayı

Yemen'de Ebrehe isimli bir vali yaşıyordu ve bu vali, burada gösterişli bir kilise yaptı. Böylece Mekkelilerin giderek gelişen ticari faaliyetlerine engel olmak ve San'a'yı hem dinî hem ticari bir merkez hâline getirmek istiyordu. Ancak Araplar bu kiliseyi dinî bir mekân olarak kabul etmediler ve Kâbe'yi ziyaret etmeye devam ettiler. Bu sebeple Ebrehe Kâbe'yi yıkmak için çok büyük bir ordu hazırlayarak Mekke'ye doğru yola çıktı. Ordunun içerisinde daha önce Arapların görmediği filler de vardı. Ebrehe Mekke yakınlarına geldiğinde en öndeki fil aniden durup bulunduğu yere çöktü ve bütün müdahalelere rağmen hareket etmedi. Bu fil başka bir yöne çevrilince hareket ediyor, fakat Kâbe yönüne çevrilince duruyordu. Bu sırada ebabil kuşları sürüler hâlinde geldi; ağızlarında ve ayaklarında taşıdıkları taşları ordunun üstüne atmaya başladılar; bu taşların isabet ettiği her asker ölüyordu. Çok az asker kurtuldu ve Ebrehe'nin ordusundan sağ kalanlar savaşı kaybetmiş olarak geri döndüler. Bu olay Kur'an-ı Kerim'de Fil suresinde anlatılmaktadır.

Ebabil kuşları:

Kur'an-ı Kerim'de Ebrehe'nin ordusunu helâk eden kuşlar hakkında kullanılan bir ifade.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

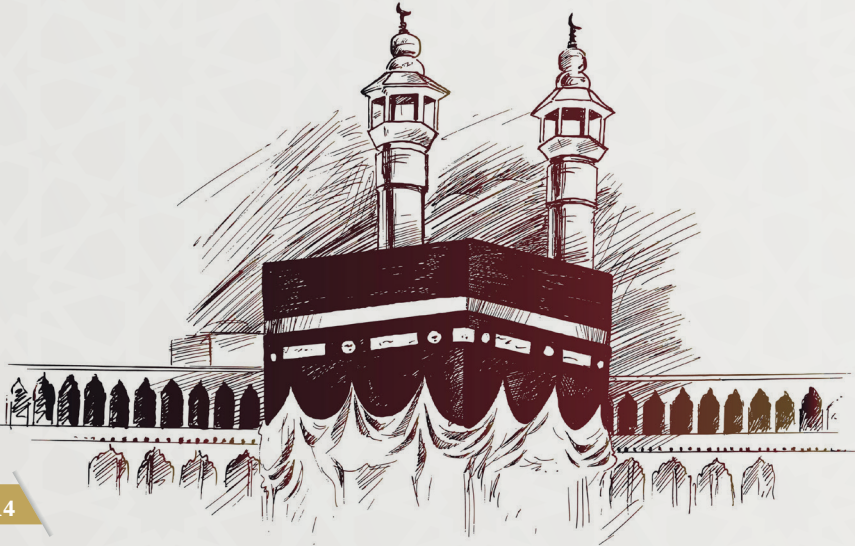
“Rabbin fil sahiplerine neler etti, görmedin mi? Onların kötü planlarını boşa çıkarmadı mı? Onların üstüne sürü sürü kuşlar gönderdi. O kuşlar, onların üzerlerine pişkin tuğladan yapılmış taşlar atıyordu. Böylece Allah onları yenilip çiğnenmiş ekine çevirdi.”

(Fîl, 105/1-5)

Hız. Peygamber'in (sas) Doğumu, Çocukluğu ve Ailesi

Hız. Peygamber 571 yılında Fil Olayı'ndan 50 gün sonra, Mekke'de doğdu. Annesi Amine, babası Abdullah ve dedesi Abdulmuttalib'dir. O, Kureys kabilesinin Haşimoğulları kolundandı. Doğmadan önce babası vefat eden Peygamber Efendimize Muhammed ismini dedesi Abdulmuttalib koydu.

Mekke çok sıcak bir şehir olduğu için bebekler, hem uygun iklim koşullarında büyümeleri hem de düzgün bir Arapça öğrenmeleri için göçebe (bedevi) ailelere verilirdi. Peygamber Efendimiz de dünyaya geldiğinde sütannesi olan Halime'ye verildi ve onun yanında 4 yaşına kadar kaldı. O, 4 yaşında annesine kavuştu; 2 yıl sonra annesiyle birlikte babasının mezarını ve akrabalarını ziyarette Medine'ye gitti. Bu ziyaretten dönerken "Ebva" denilen yerde annesi Amine de vefat etti. Peygamberimiz, Ümmü Eymen'le beraber Mekke'ye döndü. Annesi de vefat ettikten sonra 6 yaşından 8 yaşına kadar dedesi Abdulmuttalib'in yanında büyüdü.

Dedesi Haşimoğullarının başkanı olduğu için her toplantıya onunla beraber gitti. Bu sayede kabile problemlerinin nasıl çözüleceğini öğrendi. Hz. Muhammed 8 yaşındayken dedesi de vefat etti. Dedesinin vefatından sonra amcası Ebû Talib ve onun eşi Fatma bint Esed ona bakmaya başladılar. Amcasının aile bütçesine katkı sunmak için daha küçük bir çocuk iken çobanlık yaptı. Büyüdüğünde ise amcasının yanında ticaret yapmaya başladı.

Hiz. Peygamber'in (sas) Gençliği

Hiz. Muhammed (sas) yirmili yaşlardayken bile azimli, itibar sahibi, iyi ahlaklı, olgun ve güvenilir bir insandı. Uzak yerden gelen kişiler kıymetli eşyalarını ona emanet ederlerdi. Kervanın başında o var ise herkesin içi rahat ederdi. Kervanın kazancını en doğru şekilde kervan sahibine verirdi. Hiz. Muhammed, asla yalan söylememesi, kimseyi aldatmaması, hainlikten tamamen uzak olması ve güvenilir kişiliğinden dolayı **"el-Emîn"** (Güvenilir Muhammed) lakabı ile anılıyordu. Mekke'de zengin bir tüccar olan Hiz. Hatice de onun güvenilir olduğunu duydu. Hiz. Hatice zengin ve şerefli bir kadındı. O, Hiz. Muhammed'e (sas) sermaye verip onu Suriye ve Yemen'e ticaret için gönderdi.

Kervan:

Bir memlekettten diğer uzak bir memlekete ticaret eşyası veya yolcu taşıyan yük hayvanları.

Mekke'de haksızlık ve zulüm çoktu. Bu haksızlıkları ve zulmü engellemek için Hz. Muhammed'in de içinde yer aldığı **"Hılfü'l-fudûl"** (Erdemliler Sözleşmesi) antlaşması imzalanmıştı. Hz. Muhammed (sas) bu antlaşmaya katıldığında 20-25 yaşlarındaydı.

Hılfü'l-fudûl:

Bazı Kureyş kabilelerinin, Mekke'de haksızlığa uğrayan insanlara yardım etmek amacıyla yaptıkları, Hz. Muhammed'in de katıldığı antlaşma.

Hız. Peygamber'in (sas) Evliliğı ve Çocukları

Hız. Muhammed (sas) 25 yaşında iken Hız. Hatice ile evlendi. Hız. Hatice Mekke'de zengin, saygın ve ticaretle uğraşan dul bir hanımdı. Hız. Muhammed (sas), Hız. Hatice adına ticari bir yolculuk yapmış ve bu yolculuktan büyük bir kâr ile dönmüştü.

Hız. Peygamber ile Hız. Hatice'nin; Kasım, Abdullah, Zeyneb, Rukiye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma adında 2'si erkek 6 çocukları oldu.

Hiz. Muhammed'in ilk çocuğunun adının Kâsım olması sebebiyle Peygamber'in (sas) künyesi, Ebû'l-Kâsım oldu.

Künye:

Araplar arasında, ilk doğan çocuğa nispetle ebeveyne verilen isimdir.

Kâbe Hakemliği

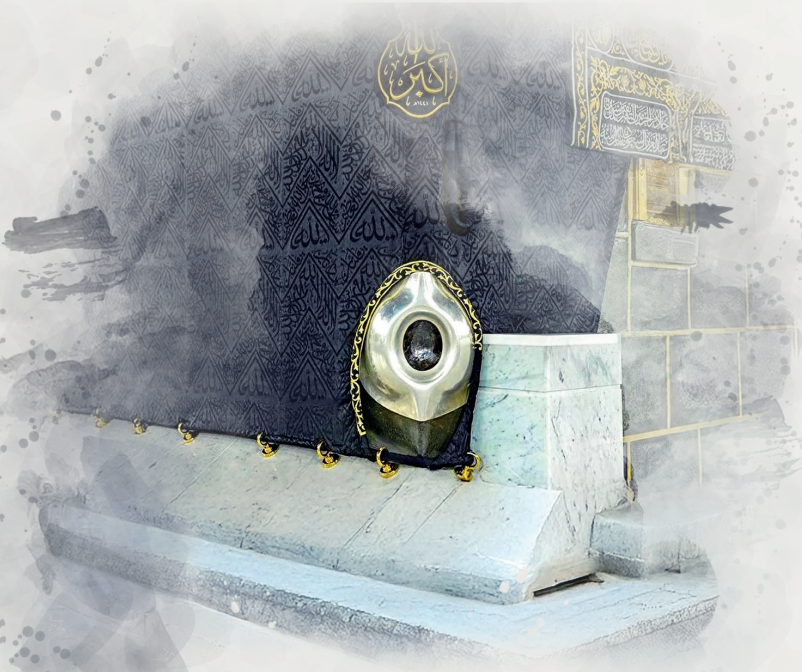
Hiz. Peygamber 35 yaşlarındayken Kâbe, orada çıkan yangın ve akabinde meydana gelen seller sebebiyle büyük bir hasar görmüştü. Mekkelilerce büyük bir önemi olan Kâbe'nin yeniden inşasına karar verildi. Sıra Hacerülesved'in yerine konulmasına gelince kabileler arasında anlaşmazlık ortaya çıktı. Kureyşlilerin en yaşlısı Ebû Ümeyye b. Mugîre'nin teklifiyle belirlenen bir yöntem sonunda Hiz. Muhammed (sas) hakem kabul edildi. Peygamber Efendimiz Hacerülesved'i bir örtü içine koydu; bütün kabile reislerinin katılımıyla Hacerülesved yerinden kaldırıldı ve yerleştirileceği yerin hizasına gelince de bizzat Peygamberimiz bu görevi yerine getirdi. Böylelikle Hiz. Peygamber'in hakemliği, meydana gelebilecek bir savaşı önlenmiş, kabileler arasında kan dökülmesinin önüne geçmiştir.

Hacerülesved:

Kâbe'nin güneydoğu köşesine tavafın başlangıç noktasını belirlemek amacıyla yerleştirilen ve cennetten geldiği kabul edilen kutsal taş.

**HZ. MUHAMMED'İN (SAS)
PEYGAMBERLİĞİ:
MEKKE DÖNEMİ**

İlk Vahiy

Hiz. Muhammed (sas) hiçbir zaman putlara tapmadı ve Allah'a şirk koşmadı. Peygamber olmadan önce gördüğü bir rüya daha sonra aynen gerçekleşirdi ve ona yalnızlık sevdinilmişti. O, yanına yiyecek alarak Hira Mağarası'na gider, ailesine dönmeden, orada gecelerce ibadet ederdi.

İlk vahiy Peygamberimiz 40 yaşında iken 610 yılında gelmiştir.

Peygamberimiz Hira Mağarası'nda iken vahiy meleği Cebrail (as) kendisine geldi ve ona "Oku!" dedi. Allah Resûlü (sas), "Ben okuma bilmem." dedi; Cebrail, onu tutup sıktı, ardından bırakıp "Oku!" dedi. O da "Okuma bilmem." dedi. Bunun üzerine Cebrail, Peygamberimizi ikinci kez sıktı, ardından bırakıp "Oku!" dedi. Efen-dimiz "Okuma bilmem." dedi. Onu bir daha sıktı, sonra bırakıp Alak suresi-nin ilk 5 ayetini okudu:

"Yaratan Rabbinin adıyla oku. O, insanı aşılınmış yumurtadan yarattı. Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir. O, kalemle öğretendir. İnsana bilmediğini öğretti."

(Alak, 96/1-5)

Hız. Peygamber (sas) hem çok korkmuş hem de çok şaşırılmıştı. Eve gitmek için mağaradan çıktı. Yatağına yattı, eşi Hz. Hatice'ye üzerini örtmesini söyledi. Sakinleşince yaşadığı şeyleri Hz. Hatice'ye anlattı. Hz. Hatice ona şöyle dedi: “Yemin ederim ki Allah hiçbir zaman seni utandırıp üzmez; çünkü sen akrabalarını gözetirsin, doğru konuşursun, zor durumda olanların elinden tutarsın, yoksulları gözetirsin, misafirleri ağrılarsın, haksızlığa uğrayan kişilere yardım edersin.” (Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1)

İlk vahiyden sonra bir süre vahiy gelmedi. Bu döneme **fetret-i vahiy** denilir. Sonra Müddessir suresinin ilk ayetleri geldi.

**“Ey örtüsüne bürünen! Kalk da uyar!
Rabbini yücelt. Elbiseni tertemiz tut.”**

(Müddessir, 74/1-4)

Bu ayetler Resûlullah'ı İslam'a davetle görevlendirmektedir. Bundan sonra Resûlullah (sas) ailesini, yakınlarını ve samimi dostlarını İslam'a davete başladı.

İlk kadın Müslüman Hz. Hatice, ilk çocuk Müslüman Hz. Ali oldu. Sonra Peygamber Efendimizin (sas) kızları Ümmü Gülsüm, Zeyneb, Rukiyye ve Efendimizin azatlı kölesi Zeyd Müslüman oldu. Arkasından Ümmü Eymen ve Hz. Ebû Bekir Müslüman oldu.

Üç yıl İslam'a davet gizli bir şekilde devam etti. Erkam'ın evinde gizli toplantılar yapıldı; gelen vahiyler burada anlatıldı.

Daha sonra Rabbimiz açıktan daveti emretti. Allah Resûlü, çevresine Allah'ın bir olduğunu ve kendisinin, Allah'ın peygamberi olduğunu söyledi. Allah'a ortak koşulmasını reddeden ve putperestliği kötüleyen

ayetler indikçe müşriklerin baskısı ve şiddeti de arttı. Peygamber'e (sas) hakaret ettiler, şiddete başvurdular. Velid b. Muğire, Ebû Cehil ve As b. Vail, Müslümanlara eziyet edenlerin başında geliyordu. Özellikle zayıf ve kimsesiz Müslümanlar çok işkence gördü.

İlk İslam şehitleri Yasir ve Sümeyye'dir. Onları, oğulları Ammar'ın gözü önünde şehit ettiler. Habeşli köle Bilal Habeşi de çok işkence gördü; sahibi onu kızgın kumlara yatırdı ve üzerine kocaman bir kaya koydu; ama o, dininden dönmedi. Hz. Ebû Bekir onu satın alarak azat etti.

Hiz. Hamza ve Hiz. Ömer'in Müslüman Oluşu

Bir gün Ebû Cehil ve arkadaşları Hiz. Peygamber'e (sas) baskı uygulayıp rahatsızlık veriyorlardı. Buna üzülen bir kadın, Peygamber'in amcası Hamza'ya haber verdi. Avdan yeni gelen Hamza bunu duyunca çok sinirlendi. Hamza, Ebû Cehil'in yanına gidip elindeki yay ile onu yaraladı ve "Ben de Muhammed'in dinini kabul ediyorum cesareti olan varsa bana karşı çıksın." dedi.

Bu olaydan kısa bir süre sonra Mekke'nin ileri gelenlerinden Ömer b. Hattab Peygamber Efendimizi öldürmeye karar verdi ve silahını alıp yola çıktı. Yoldayken kız kardeşinin ve eniştesinin de Müslüman olduğu haberini aldı. Daha çok sinirlenerek hemen kız kardeşinin evine gitti; o sırada kız kardeşi ve eniştesi Kur'an okuyorlardı. Ömer içeri girdi; kız kardeşi ve eniştesini dövmeye başladı. Kız kardeşi abisine "Evet Müslüman olduk; ne yaparsan yap dinimizden dönmüyoruz." diye haykırdı. Ömer kardeşinin bu kararlı hâlimden etkilendi. Okudukları şeyi getirmesini istedi; ayetleri okudukça kalbi İslam'a ısındı. Hiz. Peygamber'in (sas) yanına giderek Müslüman olduğunu açıkladı. Hamza ve Ömer'in Müslüman olmaları Müslümanlara cesaret verdi.

Habeşistan'a Hicret

Resûlullah (sas) Mekke'de yaşanan işkence ve sıkıntılardan kurtulmaları için Müslümanlara şu tavsiyelerde bulundu: *"İster-seniz ve yapabilirsiniz Habeşistan'a gidin; çünkü orada ülkesinde kimseye zulmetmeyen bir hükümdar vardır. Orası bir doğruluk ve hakikat ülkesidir. Allah işlerde bir kolaylık verene kadar orada kalın."* (Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 17) Peygamberimizin bu sözleri hicreti tavsiye etmekteydi.

Peygamberliğin beşinci yılında Müslümanların bazıları birkaç ay arayla Habeşistan'a göç ettiler. İlk kabile 11 erkek ve 4 kadındı. Daha sonra hicret edenlerin sayısı 100'ü aştı. Peygamber'in (sas) kızı Rukiye ve onun eşi Osman b. Affan da Habeşistan'a göç etti.

Kureyşli müşrikler Habeşistan'a elçiler gönderip Müslümanların iade edilmesini istediler. Habeşistan Necaşisi Ahseme adil bir hükümdardı. Müslümanların sözcüsü Cafer b. Ebî Talib'i dinledi. O da büyük bir cesaret ve açıklıkla İslam'ı anlattı. Müslümanların yurtlarını neden terk etmek zorunda kaldığını açıkladı. Sonunda Kureyşli müşriklerin elçileri, amacına ulaşamadı.

Boykot

Müslümanlar, Mekke'de müşrikler tarafından maddi ve manevi baskılara maruz kalıyorlardı. Müşrikler, Haşimoğullarından, Hz. Muhammed'in (sas) kendilerine teslim edilmesini istediler. İstekleri yerine getirilmezse Haşimoğulları ve Müslümanlarla bütün ilişkilerini keseceklerini bildirdiler. Teklifleri kabul edilmeyince müşrikler boykot yapma kararı aldı ve boykot kararlarını bir kâğıda yazıp Kâbe duvarına astılar. Alınan kararlar şunlardı:

- ! Hiç kimse Müslümanlarla konuşmayacak.
- ! Onlarla alışveriş yapmayacak.
- ! Onlarla evlenmeyecek.

Müslümanlara uygulanan boykot yaklaşık 2-3 yıl devam etti. Haşimoğulları ve Müslümanlar bir mahalleye sıkıştırılıp orada kuşatma altında tutuldular. Bazı insanlar müşrik de olsa boykotun kaldırılmasını istediler. Kureyş'in ileri gelenlerinden Züheyr, bir sabah şöyle dedi: "Ey Kureyş Topluluğu! Yaptığımız şey insanlığa yakışmaz; biz her imkândan yararlanırken kabilemizin bir kolu olan Haşimoğullarının aç bırakılması insafa sığmaz, bu karar bozulmalıdır. Andolsun ki bu zulümdür. Kâbe'ye asılan bu boykot kararları yırtılmadıkça buradan ayrılmayacağım."

Kureyşliler bu konuda tartışırken Kâbe'deki yazının kurtlar tarafından yenildiği haberi geldi. Bu haber gelir gelmez müşrikler Kâbe'ye koşup yazının asılı olduğu yere gidip baktılar; gerçekten de kâğıdı kurtlar yemişti. Sadece kâğıdın başındaki "Bismikallahümme" (Allah'ım! Senin isminle) sözü kalmıştı. Cahiliye Arapları bütün yazılı antlaşmalara "Allah'ım! Senin isminle" anlamına gelen bu ifade ile başlardı. Mekke müşrikleri Allah'a inanıyorlardı; fakat putları da Allah'a yaklaştıran bir vasıta olarak görüp onlara tapıyorlardı. Kâbe'ye asılan yazı indirildi; böylece boykot sona erdi.

Hüzün Yılı

Boykotun kalkmasının üzerinden 8 ay geçmişti. Peygamber'in (sas) amcası Ebû Talib vefat etti. Kısa bir süre sonra 25 yıllık eşi Hz. Hatice vefat etti. İki sevdiği insanı kısa sürede art arda kaybetmesi Resûlullah'ı (sas) çok üzdü. Bu iki vefat olayı sebebiyle bu yıla **senetü'l-hüzün/ hüzün yılı** adı verilmiştir.

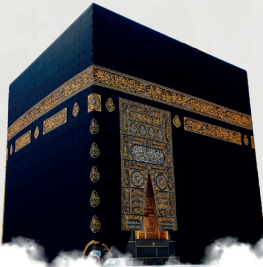
Tâiflileri İslam'a Davet

Peygamberimiz, Mekke dışında İslam'ı anlatacağı yeni yerler arıyordu. En uygun yerin Tâif olduğuna karar verdi. Orada bulunan akrabalarının kendisine destek olacağını ümit ediyordu. Zeyd b. Harise ile beraber yola çıktı. Şehrin halkına hitap etmeden önce şehrin ileri gelenleri ile görüştü. Onlar, Peygamberimize hakaret ettiler ve alaylı sözler söylediler. Bu kişilerin kışkırtmasıyla Tâif'in çocukları ve köleleri Efendimize (sas) saldırdılar, onu alaya aldılar, hakaret ettiler, taşladılar. Atılan taşlar yüzünden mübarek ayakları yaralanan Peygamberimizi (sas) korumaya çalışan Zeyd de başından yaralandı. Bu saldırılar karşısında Resûlullah (sas) bir bağa sığındı. Bu bağın koruyucusu olan Addas ismindeki kişiyle Hz. Peygamber arasında bir konuşma gerçekleşti. Bu konuşma neticesinde Addas, Hristiyanken Müslüman oldu. Daha sonra Resûlullah (sas) Mekke'ye döndü.

İsrâ ve Mirac

İslam'a davet sırasında maruz kaldığı hakaretler, boykot yılları, yaşadığı sıkıntılı günler, en çok sevdiği iki yakınının ölümü ve

Tâif'de başına gelenler Peygamber Efendimizi (sas) çok üzmüştü. İşte bu üzüntülü günlerin ardından "İsrâ ve Mirac" olayları gerçekleşmiştir. İsrâ ve Mirac Hz. Peygamber'e (sas) Allah tarafından verilen bir hediyedir. Mekke'de Mescid-i Haram'dan başlayıp Kudüs'te Mescid-i Aksa'ya oradan da göğün ötesine uzanan mucizevi bir yolculuktur. Beş vakit namaz İsrâ ve Mirac olayından sonra farz kılınmıştır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kullunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."

(İsrâ, 17/1)

İsrâ:

Hiz. Peygamber'in (sas) Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yaptığı mucizevi yolculuktur.

Mirac:

Hiz. Peygamber'in (sas) göğ'e yaptığı mucizevi yolculuktur.

Akabe Biatları

Hız. Peygamber (sas) Mekke’de şartlar çok ağırlaştığı için hem İslam’ın yaşanabileceği hem de İslam davetinin başkalarına ulaştırılabileceği bir yer arıyordu. Hac mevsiminde Arabistan’ın her yerinden insanlar Kâbe’yi ziyaret etmek için Mekke’ye gelirlerdi. Bu İslam’a davet için önemli bir fırsattı. Resûlullah Mekke’ye gelenlerle görüşmeye başladı; onları İslam’a davet etti. Fakat yaptığı görüşmeler olumlu sonuçlanmadı. Yine de ümitsizliğe düşmedi. Bu sırada Yesriblilerle (Medineliler) görüştü. Akabe’de yapılan bir görüşmenin sonunda Yesrib’den gelen 6 kişi İslam’ı kabul etti. **“Akabe Görüşmesi”** denilen bu olay İslam davetinde bir dönüm noktası oldu. Bu 6 kişi diğer Yesriblileri de İslam’a davet edecekleri sözünü vererek evlerine döndüler.

Ertesi yıl 12 kişi gelen Yesribliler yine Akabe’de Resûlullah ile görüştüler. Ona biat ettiler. Yapılan bu biatte şu konularda Peygamberimize söz verdiler:

- ▶ Allah’a şirk koşmayacaklar.
- ▶ Zina ve hırsızlık yapmayacaklar.
- ▶ İftiradan sakınacaklar.
- ▶ Evlatlarını öldürmeyecekler.
- ▶ Peygamber’in emirlerine uyacaklar.
- ▶ Allah yolunda kimsenin kınamasından çekinmeyecekler.

621 yılında zilhicce ayında Akabe’de yapılan bu sözleşmeye **“Birinci Akabe Biatı”** adı verilir.

Birinci Akabe Biatı’ndan sonra Hız. Peygamber (sas) Mus’ab b. Umeyr’i Yesrib’e gönderdi. Mus’ab bir yıl boyunca orada İslam’ı anlattı. Yesribli Müslümanların sayısı günden güne arttı. Bir yıl

sonra Peygamberimiz (sas) görüşmek için Mekke'ye Yesribli 75 kişi geldi. Peygamberimiz (sas) onlarla Akabe'de buluştu. Henüz Müslüman olmayan amcası Abbas da onunla beraber geldi.

Yesribliler, bu görüşme esnasında Peygamber'i (sas) kendi şehirlerine davet ettiler. Ona şu konularda söz vererek biat ettiler.

- Peygamberimizi, kendi canlarını, mallarını, çocuklarını ve kadınlarını korudukları gibi koruyacaklar.
- Hem rahat günlerde hem de sıkıntılı zamanlarda ona itaat edecekler.
- Bollukta da darlıkta da gerekli maddi fedakârlıklarda bulunacaklar.
- İyiliği emredip kötülüğe engel olacaklar.
- Hakk'a bağlı olma konusunda hiç kimseden çekinmeyecekler.

622 yılında gerçekleşen bu biata **“İkinci Akabe Biatı”** denir.

**HZ. MUHAMMED'İN (SAS)
PEYGAMBERLİĞİ:
MEDİNE DÖNEMİ**

Medine'ye Hicret

622 yılında Hz. Peygamber'in ve Mekkeli Müslümanların Mekte'den Medine'ye göç etmelerine **“hicret”** denir. Medine'ye hicret ilk olarak gizlice yapıldı. Hicret başlayınca Müşrikler, çeşitli zorluklar çıkartarak hicreti engellemeye çalıştılar. Hicret izninden sonra sahâbenin büyük çoğunluğu Medine'ye hicret etti.

Hicretin Sebepleri

- Müşriklerin Müslümanları Mekke'de istememesi.
- Mekke'de Müslümanların sayısı arttıkça müşriklerin baskı ve eziyetlerinin de artması.
- Müslüman halkın Mekke'de ibadetlerini özgürce yapamaması.
- Mekke müşriklerinin Hz. Muhammed'i (sas) ele geçirip ona zarar vermek istemeleri.
- Hz. Muhammed'in (sas) İslam dinini farklı bölgelere yaymak istemesi.

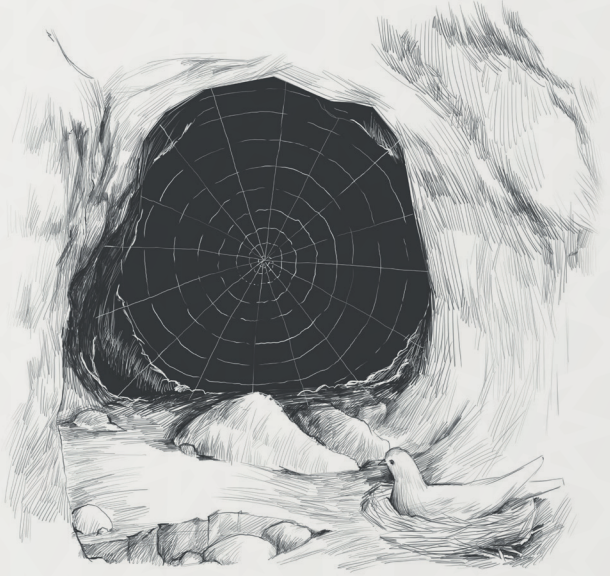
Hz. Muhammed'in (sas) Hicreti

Akabe biatlarından sonra Mekkeli Müslümanlar grup grup Medine'ye hicret etmeye başladılar. Peygamber Efendimiz (sas) de kendisinin hicret etmesi için Allah'tan izin bekliyordu. Allah tarafından kendisine hicret izni verilince hazırlıklara başladı. Fakat Mekkeli müşrikler Resûlullah'ın Medine'ye hicret etmesini engellemek istiyorlardı. Çünkü Peygamberimiz ve Müslümanların inançlarını rahat yaşayacağı başka bir şehre yerleşmesi, İslam'ın yayılışını hızlandıracaktı. Hz. Muhammed'in hicretini engellemek için toplanıp bir plan yaptılar. Hz. Muhammed'i gece vakti yatağında uyurken öldürmeye karar verdiler. Mekke'de yaşayan her aileden bir kişi seçilecek ve Hz. Muhammed'i hep birlikte öldüreceklerdi. Ama Hz. Muhammed'in bu plandan vahiy yoluyla haberi oldu. Peygamberimiz geceleyin Hz. Ali'yi yatağına

yatırdı ve kendisi Yâsîn suresinden ayetler okuyarak kapının önünde bekleyen müşriklerin arasından yürüyüp gitti. Müşrikler onu görmediler. Müşrikler Hz. Peygamber'in gece vakti ibadet etmek için Kâbe'ye gittiğini biliyorlardı ve evinden çıktığında onu öldüreceklerdi. Bu sebeple sabaha kadar beklediler. Sabahleyin müşrikler, uyan kişinin Hz. Peygamber değil, Hz. Ali olduğunu fark ettiler.

Peygamber Efendimiz, Hz. Ebû Bekir ile buluşup birlikte hicret için yola çıktılar. Müşrikleri şaşırtmak için Medine'nin tersi yönünde yürüdüler. Sevr Dağı'na gidip bir mağaraya gizlendiler. Hz. Muhammed'in Mekke'den ayrıldığını anlayan müşrikler de hemen yola çıkıp takibe başladılar. Mağaranın önüne kadar geldiler; ama mağaranın kapısını kapatan bir örümcek ağı ve bir güvercin yuvası görünce mağaraya girmeden dönüp gittiler.

Resûlullah ve arkadaşı Hz. Ebû Bekir mağarada üç gün kaldılar. Hz. Ebû Bekir endişelenmiş ve korkmuştu. Bunun üzerine Resûlullah onu teselli etmiş, Allah'ın onlarla beraber olduğunu ve onları koruyacağını söylemişti. Bir süre sonra müşrik ama güvenilir bir insan olan Abdullah b. Uraykıt ile buluştular. Bu kişi, onlara rehberlik etti ve insanların az kullandığı yollardan Medine'ye doğru ilerlediler.

Yaşanan bu hicret olayı ile ilgili Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: “Eğer siz ona (peygambere) yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki) inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına, ‘Üzülme, çünkü Allah bizimle beraber.’ diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz birtakım ordularla onu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Tevbe, 9/40)

İlk Mescit, İlk Cuma Namazı, İlk Hutbe

Medine'nin hicretten önceki adı Yesrib'di. Yesribli Müslümanlar Hz. Peygamber'in gelmesini heyecanla bekliyorlardı. Peygamber Efendimiz Yesrib'e yakın "Kuba" isimli yere ulaştı. Burada birkaç gün kaldı ve bir mescit yaptırdı. Bu mescide **Kuba Mescidi** denir. Cuma günü Kuba'dan ayrılarak Ranuna Vadisi'ne geldi. Burada ilk cuma namazını kıldırıldı ve ilk hutbeyi okudu. Sonra Peygamberimiz ve beraberindekiler Medine'ye doğru yola devam ettiler.

Müslümanların inşa ettiği ilk mescit, Kuba Mescidi'dir.

Hiz. Peygamber (sas) Medine'de

Yesrib halkı Peygamber Efendimizi sevinçle karşıladı. Herkes onu evinde misafir etmek istiyordu; ama Peygamberimiz kimseyi kırmak istemiyordu. Devesi Kasva'nın durduğu eve misafir olacağını söyledi. Fakat deve boş bir arsada durdu. Resûlullah da oraya en yakın ev olan Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evinde misafir oldu.

Hiz. Peygamber'in (sas) Medine'deki İlk Faaliyetleri

“Yesrib” Adının Değıştirilmesi: Peygamber Efendimizin, “Yesrib”e gelmesinden sonra buraya “Medinetü Rasûlillah” denildi. Bundan sonra da kısaca Medine olarak isimlendirildi.

Muhacir ve Ensar Arasında Kardeşlik İlan Edilmesi:

Mekke'den hicret eden Müslümanlar baskı ve işkenceden kurtulmuşlardı fakat başka problemleri vardı. Medine'nin iklimine alışkın olmadıkları için sık sık hasta oluyorlardı. Ayrıca, yeni bir şehirde evsiz ve işsiz olmak çok zordu. Hiz. Muhammed (sas) hicretten beş ay sonra ensar ve muhacirin katıldığı bir toplantı yaptı.

Muhacir:

Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara denir.

Ensar:

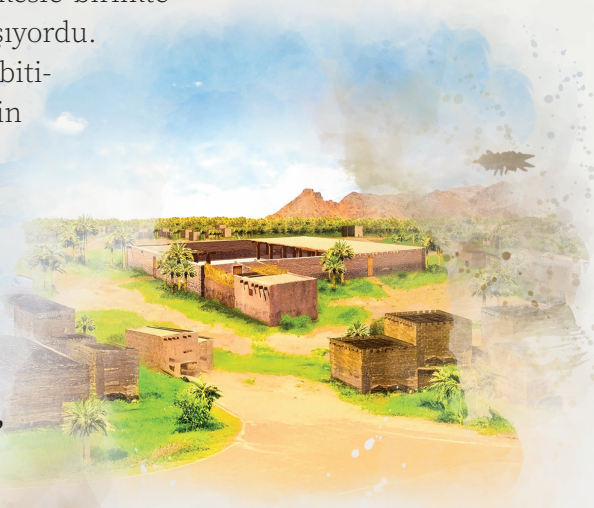
Medine'de muhacirleri ağırlayan ve onlara yardım eden Medineli Müslümanlara denir.

Hız. Peygamber bu toplantıda Medine’de ensar ve muhacirlerden bazılarını birbirleriyle kardeş ilan etti. Bu kardeşliğe “**muâhât**” denir. Kardeş aileler birlikte çalışacaklar ve her şeyi paylaşacaklardı. Böylece 186 muhacir aile Medineli ensar kardeşlerinin evlerine yerleştirildi.

Mescid-i Nebevî’nin İnşası:

Allah Resûlü Medine’ye ulaştığında, devesinin durduğu boş arsaya Mescid-i Nebevî’nin yapılmasına karar verilmişti. O ve arkadaşları hep birlikte çalışarak kısa sürede mescidi inşa ettiler. Peygamber Efendimiz de herkesle birlikte çalışıyor, taş ve ağaç taşıyordu. Efendimizin evi mescide bitişik olarak yapıldı. Mescidin güney duvarında “suffe” denilen bir gölgelik inşa edildi. Suffe, gündüzleri okul, geceleri kalacak evi olmayan kimsesiz, bekâr ilim talebelerinin kaldığı bir yerdi. Burada kalanlara “**ashâb-ı suffe**” denildi.

Mescid-i Nebevî Müslümanlar İçin Neden Önemlidir?

- Mescid-i Nebevî, inşasından itibaren Medine’nin en önemli ilim ve kültür merkezi olmuştur.
- Mescid-i Nebevî hem bir eğitim kurumu hem de devletin yönetim merkezidir. Toplum ve devlet işlerinin görüşüldüğü, askerî kararların alındığı, hasta insanların tedavi edildiği, başka yerlerden gelen insanların ve grupların misafir edildiği bir yerdir.
- Mescid-i Nebevî’nin içinde bulunan suffe bölümü hem bir okul hem de kimsesizlerin ve ilim talebelerinin kaldığı bir yerdir.

İlk Yazılı Antlaşma: Medine Vesikası

Yesrib, putperest Arap kabileleri ve Yahudi kabilelerinin birlikte yaşadığı bir şehirdi. Hicretten sonra bir de Müslümanlar burada yaşamaya başlayınca huzur ve düzeni sağlamak için Peygamber Efendimiz bir yazılı antlaşma hazırlattı. **“Medine Vesikası”** adlı bu antlaşma bütün grupların uymaları gereken toplumsal kuralları belirledi. Peygamberimiz (sas) anlaşmazlıklarda son karar yetkilisi olacak, Yahudiler de şehrin savunmasında Müslümanlarla birlikte iş birliği yapma sorumluluğu alacaktı.

Medine Vesikası Neden Önemlidir?

Medine Vesikası, Müslümanlar ve Yahudiler arasında yapılan ilk yazılı antlaşmadır. Medine Vesikası, Mekkeden Medine'ye hicret eden Müslümanlarla Medine'de yaşayan diğer halkın birlik ve kardeşlik içinde yaşamaları için iki tarafa da görev ve sorumluluklar yüklemiştir.

Hicretin Sonuçları

- Müslümanlar Mekkede yaşadıkları baskı ve zulümlerden kurtuldu. İnançlarını rahatça yaşamaya başladılar.
- Göç eden Mekkeliler ile Medineliler arasında kardeşlik ilan edildi. Müslümanlar arasında birlik ve beraberlik sağlandı.
- Mekke dönemi sona erdi, Medine dönemi başladı.
- Arap Yarımadası'ndaki diğer toplumlar da İslam dinini ve Peygamber Efendimizi rahatça gelip tanıma fırsatı buldular. Böylece İslam dini hızla yayılmaya başladı.

- Müslümanlar siyasi bir güç hâline geldi.
- Medine'deki Yahudilerle Medine Antlaşması imzalandı.
- Medine'ye Mescid-i Nebevî yapıldı.
- Hz. Ömer döneminde hicrî takvimin başlama yılı hicret'in gerçekleştiği yıl olarak benimsendi.

Kıblenin Kâbe'ye Çevrilmesi, Orucun ve Zekâtın Farz Kılınması

Peygamber Efendimiz (sas) Mekke'de namazlarını Kudüs'e yönelerek kılıyordu. Medine'ye hicret ettiğinde de Kudüs'e doğru kilmaya devam etti.

Hicretin ikinci yılında Resûlullah'a (sas) namaz kılarken vahiy geldi. Mescid-i Haram tarafına yönelmesi emredildi. *“Biz senin, yüzünü göğe doğru çevirdiğini elbette görüyoruz. İşte şimdi kesin olarak seni memnun olacağın kibleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir; nerede olursanız olun yüzünüzü o yöne çevirin. Kuşku yok ki kendilerine kitap verilenler bunun Rablerinden gelmiş bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.”* (Bakara, 2/144)

Kıblenin değiştirilmesinden kısa bir süre sonra ramazan orucu ve zekât farz kılındı.

Bedir Gazvesi

Müslümanların Medine'deki varlıkları ve Medine'yi vatan edinmeleri Kureyşli müşrikleri endişelendiriyordu. Çünkü Müslümanların çoğalmalarını ve güçlenmelerini istemiyorlardı. Bu sebeple Medinelilere baskı yapmaya ve onları tehdit etmeye başladılar. Mekkeli müşrikler ve Medineli Müslümanlar 624 yılında Bedir ku-

yularının yakınında karşılaştılar. Müşrikler bin kişi, Müslümanlar ise üç yüz kişi kadardı. Resûlullah (sas) Hz. Ömer'i Mekkelilere anlaşma için elçi olarak gönderdi. Fakat Mekkeli müşrikler savaşta ısrar ettiler. Savaşı Müslümanlar kazandı. Yetmiş müşrik öldürüldü, yetmiş kişi de esir alındı. Bedir zaferi bölgede Müslümanların adının duyulmasını ve itibar kazanmasını sağladı.

Gazve:

Peygamber Efendimizin kendisinin de katıldığı savaşlara denir.

Bedir'de Müslümanlar oldukça zayıf olmalarına rağmen Allah'ın melekleri yardımıyla müşrikleri yenmişlerdir. Bu hakikat Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: *“Andolsun ki Allah size, zayıf ve çaresiz iken Bedir'de de yardım etmişti. Allah'a isyandan sakının ki şükretmiş olasınız. O zaman inananlara şöyle diyordun: ‘Rabbinizin, indirilen üç bin melek size yardım etmesi sizin için yeterli değil mi? Evet, eğer siz sabır gösterip itaatsizlikten sakınırsanız, onlar şu anda süratle üzerinize gelseler bile Rabbiniz size nişanlı beş bin melek yardım edecektir.”* (Âl-i İmrân, 3/123-125)

Hz. Peygamber (sas) Bedir Gazvesi'ne çıkarken kızı Hz. Rukiye'yi hasta yatağında bırakmıştı. Damadı Hz. Osman da eşi Hz. Rukiye'yi yalnız bırakamadığı için savaşa katılamamıştı. Hz. Peygamber (sas), savaştan döndüğünde o yürek paralayıcı haberi aldı; kızı Rukiye vefat etmişti. Bedir Savaşı'ndan birkaç hafta sonra Hz. Peygamber (sas), kızı Fatıma'yı Hz. Ali ile evlendirdi. Bir yıl sonra da Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin bir oğulları oldu. Hz. Peygamber (sas), torununun kulağına ezan okudu ve ona “güzel” anlamına gelen “Hasan” ismini verdi.

Bedir Gazvesi'nin Sonuçları:

- Bedir Gazvesi, Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında yapılmış ve Müslümanların zaferi ile sonuçlanmıştır.
- Savaş öncesinde ekonomik açıdan zor günler geçiren Müslümanlar, bu zaferle ekonomik açıdan da rahatlamışlardır.
- Bedir Savaşı'ndan elde edilen zaferle İslam tebliği için daha geniş imkânlar elde edilmiştir.

Uhud Gazvesi

Bedir Savaşı'nda tam bir hezimete uğramış olan Mekkeli müşrikler, Müslümanlardan intikam almak için yemin ettiler. Savaşta öldürülen Ebû Cehil'in yerine, Ebû Süfyân'ı Mekke'nin başkanlığına getirerek hemen yeni bir savaş hazırlığına giriştiler. Bedir Gazvesi'nden on üç ay sonra 625 yılında Mekkeli müşrikler üç bin kişilik bir ordu hazırlayarak Medine'ye doğru savaş için yola çıktılar. Müslümanlar da bin kişilik bir ordu hazırladılar. Fakat Müslümanların içindeki münafıkların lideri Abdullah b. Ubeyy, savaş yolunda üç yüz kişiyi ikna ederek onlarla Medine'ye geri döndü. Böylece Müslümanlar yedi yüz kişi ile Uhud Dağı'nın eteklerine ulaştılar.

Hız. Peygamber (sas) Müslümanları arkadan korumak üzere "Ayneyn Tepesi"ne bir grup okçu asker yerleştirerek onlara orada kalmalarını ve orayı asla terk etmemelerini emretti.

İlk başlarda Mekkeliler savaşı kaybedeceklerini düşünüp geri çekilmeye başlayınca Peygamber Efendimizin tepeye görevlendirdiği okçular da yerlerini terk ettiler. Müşrikler hemen Müslümanlara arkadan saldırarak pek çok Müslüman'ın şehit olmasına sebep oldular. Şehit olanların arasında Hz. Peygamber'in amcası Hz. Hamza ve Hz. Peygamber'in yanından hiç ayrılmayıp sancaktarlık görevini yerine getiren Mus'ab da vardı. Savaş alanında Resûlullah'ın şehit olduğu söylen-tisi yayılınca Mekkeliler, savaşı kazandıkları düşüncesi ile Mekke'ye döndüler.

Medineli Yahudi Kabilesi Nadiroğulları, Medine Sözleşmesi'ne uymayarak Uhud Savaşı'nda Mekke'li müşriklere destek verdi. Bu yüzden Peygamber Efendimiz Uhud sonrası Nadiroğulları kabilesini Medine'den çıkarttı.

Uhud Gazvesi'nin Sonuçları:

- ▶ Uhud Gazvesi, Medineli Müslümanlar ile Mekke'li müşriklerin arasında 625 yılında yapılmıştır. Okçuların yerlerini terk etmesi sebebiyle Müslümanlar mağlup olmuşlardır.
- ▶ Peygamber Efendimizin amcası Hz. Hamza ve birçok Müslüman Uhud'da şehit olmuştur. Peygamber Efendimiz de yaralanmış, dişleri kırılmıştır.
- ▶ Uhud Savaşı, komutanın verdiği görev ve sorumluluğa uymanın çok önemli olduğunu Müslümanlara öğretmiştir.

Hendek Gazvesi

Peygamber Efendimiz (sas), Medine Sözleşmesi'ne uymayan Yahudileri Medine'den çıkarttı. Hayber'e yerleşen Yahudiler, Müslümanlara karşı öfkeliydi. Kureyş müşrikleri başta olmak üzere birçok Arap Kabilesi ile görüştü. 627 yılında büyük bir

ordu hazırlayıp Medine'ye doğru savaş için yola çıktılar. Müslümanlar, savaş haberini alınca Medine'de kalarak şehri savunmaya karar verdiler. Selman-ı Farisi, Peygamber Efendimize şehri savunmak için hendekler kazılmasını teklif etti. Peygamber Efendimiz de bu teklifi kabul edince şehrin etrafına hendekler kazıldı. Müşriklerin ordusu böyle bir savunmayı beklemiyordu; bu yüzden ne yapacaklarını şaşırdılar. Müslümanlar hendekleri sürekli kontrol altında tutuyor, düşmanların hendeği geçmelerine izin vermiyorlardı. Medine kuşatması, bir ay kadar sürdü. Kuşatma döneminde Medine'de bulunan Yahudi kabilesi Kurayzaoğulları da Müslümanlarla anlaşmalarını bozdular ve düşmanlarla birlik oldular. Kuşatmanın uzun sürmesi, erzaklarının tükenmesi, havanın soğuması, yağmur ve fırtına nedeniyle düşman ordusu çekilme kararı aldı.

Müşrikler ve onları destekleyen Kurayzaoğulları ile olan savaş bitmişti. Savaşın hemen ardından Resûlullah (sas) Müslümanlara, onlara ihanet eden Kurayzaoğullarının yaşadığı bölgeyi kuşatma emri verdi. Burası 25 gün kuşatma altında tutuldu. Sonunda Kurayzaoğulları teslim oldu.

Hendek Gazvesi'nin Sonuçları:

- 627 yılında Müslümanlarla Mekkeli Müşrikler ve onların destekçileri arasında yapılan bu savaş, Müslümanların galibiyeti ile sonuçlandı.
- Hendek Gazvesi sonucunda Müslümanların gücünü anlayan pek çok kabile İslam dinini kabul etti.
- Bu gazve, Müslümanların, Mekkeli Müşrikler ve onlara destek veren Yahudi Beni Kurayza kabilesi ile yaptığı son gazvedir.

Hudeybiye Antlaşması

Hız. Peygamber ve Müslümanlar, Mekke'den ayrılalı altı yıl olmuştı. Bu süre boyunca yurtlarından uzak kalmışlar ve Kâbe'yi ziyaret edememişlerdi. Resûlullah (sas) Kâbe'yi ziyaret etmek istediğini Müslümanlara açıkladı. Müslümanlar bu habere çok sevin-diler ve hemen hazırlıklara başladılar. Hız. Peygamber, ashabıyla birlikte yola çıktı. Mekke'li müşrikler, Müslümanların Kâbe'yi ziyaret için geldiklerini duyunca toplandılar ve onları Mekke'ye almamaya karar verdiler. Peygamber Efendimiz Hudeybiye'ye geldiğinde orada kamp kurarak Hız. Osman'ı Mekke'li müşriklere elçi olarak gönderdi. Fakat müşrikler Müslümanların Mekke'ye girmesine izin vermediler ve Hız. Osman'ı da alıkoydular. Hız. Osman dönmeyince Müslümanlar onun öldürüldüğünü düşünmeye başladılar. Bunun üzerine Peygamberimiz savaşa hazırlık kararı verdi. Müslümanlar da Peygamber Efendimize Kureyş'e karşı savaşmak üzere söz verdiler. Bu olaya **"Bey'atü'r-ırdvan"** denir. Müslümanların savaş hazırlığına başladığını duyan Mekke'li müşrikler korkuya kapılarak Hız. Osman'ı serbest bıraktılar ve bir grup elçiyi Peygamber Efendimizle anlaşmak için gönderdiler. 628 yılında yapılan Hudeybiye Antlaşması'nda şu maddeler vardı:

- Müslümanlar ve Mekkeliler arasında 10 yıl savaş yapılmayacak,
- Mekkelilerden Müslüman olup Medine'ye gidenler Mekke'ye geri gönderilecek. Fakat Müslümanlardan Kureyş'e sığınanlar Mekke'de kalabilecek,
- Diğer Arap kabileleri isterlerse Kureyş ile isterlerse Müslümanlarla ittifak kurabilecek,
- Müslümanlar bu yıl Mekke'ye girmeden geri dönecek, gelecek yıl Kâbe'yi ziyaret edebileceklerdi.

Yapılan bu antlaşma genel olarak Müslümanlar için olumsuz gibi gözükse de daha sonra meydana gelecek gelişmeler nedeniyle Müslümanlar açısından olumlu olmuştur.

Hudeybiye Antlaşması'nın Önemi Nedir?

- ▶ Hudeybiye Antlaşması Mekkeli müşriklerin, Medine İslam Devleti'ni resmen kabul ettiklerini gösteren bir belgedir.
- ▶ Hudeybiye Antlaşması'nda Müslümanların zararına gibi görünen pek çok madde Müslümanların faydasına olmuştur. Kureyşliler arasında İslamiyet hızla yayılmıştır.
- ▶ Kur'an-ı Kerim'de Fetih suresinde Hudeybiye Antlaşması "Feth-i Mübîn" (apaçık bir fetih) ve "Nasr-ı Azîz" (güçlü bir yardım ve zafer) olarak adlandırılmıştır.
- ▶ Hem müşrik hem de Müslüman olan kabilelerin Hz. Peygamber'le iletişim kurmaları kolaylaşmıştır.
- ▶ Hudeybiye Antlaşması'ndan bir yıl sonra Peygamber Efendimiz yaklaşık iki bin kişiyle Mekke'ye doğru yola çıktı. Mekkeliler şehri boşalttılar. Müslümanlar Kâbe'yi tavaf ettiler, Safâ ve Merve arasında sa'y yaptılar, umre görevlerini tamamlayıp Medine'ye döndüler. Hz. Peygamber'in Mekke'ye gelişi Mekkeli müşriklerin kalplerinde bir değişimin başlamasını sağladı. Müslümanların umre yapıp Medine'ye dönmelerinden kısa bir süre sonra Mekke'nin ileri gelenlerinden Halit b. Velid ve Amr b. As Müslüman oldular.

İslam'a Davet Mektupları

Hz. Peygamber (sas) zamanın liderlerine mektuplar göndererek onları ve halklarını İslam'a çağırdı. Bu mektuplar Bizans, Sâsânî, Habeş ve Mısır gibi ülkelerin hükümdarlarına; Yemâme, Bahreyn, Gassânî, Busrâ emirlerine ve çok sayıda kabile reisine ulaştırıldı.

Sâsânî hükümdarı, mektubu okuduğunda büyük bir öfkeye kapıldı; Resûlullah'ın (sas) mektubunu yırttı, elçisine hakaret etti. İslam davetini reddetti.

Bizans hükümdarı, Resûlullah'ın (sas) elçisini diplomatik usullere uygun olarak ağırladı ve hediyelerle uğurladı. Mektubu da dikkate aldı. O sırada ticari bir sefer sebebiyle Bizans topraklarında bulunan Ebû Süf-yân ve arkadaşlarından Hz. Muhammed (sas) hakkında bilgi edildi. Onların verdiği bilgiler de Hz. Muhammed'in (sas) güvenilirliğine işaret ediyordu.

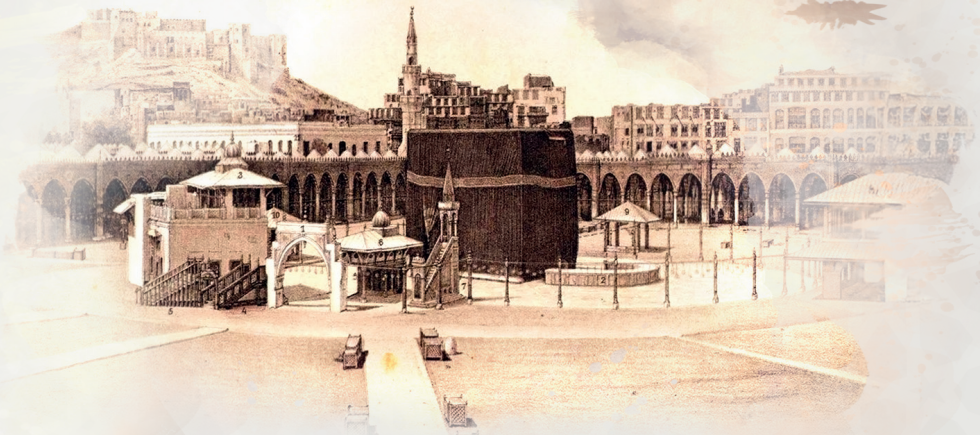
Habeş hükümdarı, mektubu getiren elçiyi saygıyla karşıladı ve Müslüman oldu.

**MEKKE'NİN FETHİ
VE PEYGAMBER
EFENDİMİZİN
VEFATI**

Mekke'nin Fethi

Kureyş'in desteğini alan Benî Bekir kabilesi, Huzâa kabilesi-ne gece baskını düzenleyerek kabilenin reisi Kâ'b b. Amr ile bazı Huzâalıları öldürdü. Bunun üzerine Huzâa kabilesi Medine'ye bir heyet gönderdi. Resûl-i Ekrem, Kureyşlilere bir mektup yollayarak Benî Bekir'le ittifaktan vazgeçmelerini veya öldürülen Huzâalıların diyetini ödemelerini istedi. Aksi takdirde Hudeybiye Antlaşması ihlal edilmiş olacağından kendileriyle savaşaacağını bildirdi. Kureyşliler, diyet ödemeyi ve Benî Bekir ile dostluktan vazgeçmeyi reddettiler. Böylece Mekkeli müşrikler Hudeybiye Antlaşması'na aykırı davranarak antlaşmayı bozmuş oldu. Bu sebeple Hz. Peygamber Mekke üzerine sefer hazırlıklarına başladı. Ancak seferin nereye

yapılacağını gizliyordu. Peygamber Efendimiz yeni Müslüman olan kabilelerden de bu sefere katılmalarını istedi. Kureyş'i büyük bir ordu ile kuşatmayı ve Mekke'yi kan dökmeden almayı planlıyordu.

630 yılında Mekke yakınlarına yaklaşık on bin kişiyle geldiklerinde Peygamber Efendimiz herkesin bir ateş yakmasını emretti. Kamp ateşlerini gören müşrikler orduyu olduğundan daha büyük zannederek korkuya kapıldılar. Ebû Süfyan başkanlığındaki bir heyeti Resûlullah'a gönderdiler. Ebû Süfyan ve heyet ertesi sabah Müslüman olarak geri döndüler. Hz. Peygamber, silahlarını bira-

kan, evlerinde kalan ve Mescid-i Haram'a sığınanların güvende olacağını ilan etti. Müslümanlar herhangi bir direnişle karşılaşmadan Mekke'ye girdi.

Resûlullah, Allah'ın nasip ettiği bu fethi şükrederek Mescid-i Haram'a girdi. Kâbe'yi tavaf etti ve "Hak geldi batıl zail oldu." (İsrâ, 17/81) diyerek Kâbe'yi içindeki putlardan temizledi. Bilal-i Habeşî'den Kâbe'nin damına çıkarak ezan okumasını istedi.

Mekke, Müslümanlar tarafından savaş olmadan ve kan dökülmeden fethedildi. Mekke'ye giren Resûl-i Ekrem kendilerine yapılacak muameleyi endişe ile bekleyen Mekkelilere, "Size ne yapacağımı düşünüyorsunuz?" diye sormuş, onlar da, "Senden iyilik bekliyoruz, çünkü sen hayırlı bir kardeşsin." cevabını verince, "Size Yûsuf'un kardeşlerine hitap ettiği gibi hitap edeceğim." diyerek "Bugün sizler azarlanıp kınanmayacaksınız; gidin, hepiniz serbestsiniz." buyurmuştur. Bu olayla, İslam dininin hoşgörüyü dayalı bir din olduğu bir kez daha görüldü. İnsanların İslamiyet'e girmeleri kolaylaştı.

Mekke'nin fethedilmesi, putperest Araplar üzerinde büyük bir etki oluşturdu. Daha önce İslam'a karşı olan kabileler Hz. Peygamber'e temsilciler gönderdi ve ona bağlılıklarını bildirdiler. Hz. Peygamber (sas) de bu kabilelerle anlaşma yaptı ve onlara İslam'ı öğretmeleri için öğretmenler gönderdi. O yıl Medine'ye çok sayıda elçi gelmesi sebebiyle bu seneye "**Elçiler Yılı**" adı verildi.

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

Peygamber Efendimiz (sas) hicretin 9. yılında Hz. Ebû Bekir'i Hac Emiri (başkanı) olarak görevlendirdi. Kendisi Medine'de kaldı. Ertesi yıl Hz. Peygamber, hac için Medine'den Mekke'ye yola çıktığında yanında yüz binden fazla Müslüman vardı. "**Veda Haccı**" diye isimlendirilen bu hac esnasında Hz. Peygamber Arafat'ta İslam'ın temel ilke ve kurallarını açıkladığı bir hutbe okudu. İnsanların haklarını, görevlerini açıkladığı bu hutbe Hz. Peygamber'in ümmetine vasiyeti idi.

Veda Hutbesi'nin Önemi Nedir?

- ▶ Veda Hutbesi, İslam'ın insani ve evrensel kurallarını belirlemiştir.
- ▶ İnsanların sahip olduğu haklar ve görevler açıklanmıştır.
- ▶ Hz. Peygamber Veda Hutbesi'nde Kur'an ve sünnete sınıksız sarılmanın gerekliliğini anlatmıştır.
- ▶ Veda Hutbesi tüm Müslümanların birbirinin kardeşi olduğunu açıklamıştır.
- ▶ Veda Hutbesi'nde insanların ve ırklarının birbirlerine üstün olmadığı, üstünlüğün sadece takvada (Allah'ın emirlerine en güzel şekilde itaat edip ona karşı gelmekten sakınmak.) olduğu bildirilmiştir.
- ▶ Veda Hutbesi'nde borçların geri ödenmesinden ve emanetlerin özenle korunmasından bahsedilmiştir.
- ▶ Veda Hutbesi'nde her türlü faizin kaldırıldığı açıklanmıştır.
- ▶ Cahiliye âdetleri ve kan davalarının kaldırıldığı açıklanmıştır.
- ▶ Kadınların Allah'ın birer emaneti olduğu ve onların haklarını gözeterek bu hususta Allah'tan korkulması gerektiği vurgulanmıştır.

Peygamber Efendimiz (sas) Veda Hutbesi'nin sonunda Müslümanlara hitaben: *“Size iki emanet bırakıyorum, onlara uydukça yolunuzu asla şaşırırmazsınız. O emanetler, Allah'ın kitabı ve benim sünnetimdir.”* buyurdu ve son olarak da şu sözlerle hutbesine devam etti:

*“Dikkat ediniz! Şu dört şeyi kesinlikle yapmayacaksınız:
Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaksınız.*

Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı, haksız yere öldürmeyeceksiniz.

Zina etmeyeceksiniz.

Hırsızlık yapmayacaksınız.

Ey insanlar! Yarın beni size soracaklar. Ne diyeceksiniz?"

Orada bulunanlar Efendimize şu cevabı verdi:

"Tebliğ ettin şahidiz, Ey Allah'ın Resûlü!"

Hiz. Peygamber (sas) de:

"Şahit ol ya Rab! Şahit ol ya Rab! Şahit ol ya Rab!" (Buhârî, Hac, 132) diyerek hutbesini tamamladı.

Peygamber Efendimizin Vefatı

Veda Haccı'ndan üç ay sonra Hiz. Peygamber ateşli bir hastalığa yakalandı. Hâlsiz ve yorgundu. Ama vefatının üç gün öncesine kadar namazlarda imamlık yapmaya devam etti. Son günlerinde ise Hiz. Ebû Bekir'in imamlık yapmasını istedi. Peygamber Efendimiz, hasta olup cemaate katılamadığı için sahâbe çok üzüldü. Hiz. Peygamber son anlarında, Hiz. Âişe'nin yanı başında idi. Hiz. Peygamber (sas) 632'de Medine'de vefat etti. Cenaze namazı imamsız olarak gruplar hâlinde kılındı. Hiz. Peygamber vefat ettiği yer olan Mescid-i Nebevî'deki Hiz. Âişe'nin odasına defnedildi.

Hiz. Muhammed (sas) bütün insanlık için mükemmel bir örnektir. O'nun söz ve davranışları Müslümanlar için hayat rehberidir.

**HZ. PEYGAMBER'İN (SAS)
ÖRNEK HAYATI**

Eş Olarak Hz. Peygamber (sas)

“Nikâh benim sünnetimdir. Kim benim sünnetime uygun davranmazsa benden değildir. Evlenin! Çünkü ben (kıyamet günü diğer) ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim...” (İbn Mâce, Nikâh, 1) buyurarak insanları evliliğe, aile kurmaya teşvik eden Allah Resûlü, aile yaşantısıyla da müminlere örnek olmuştur.

Peygamberimiz aile üyelerine samimi ve içten davranır, değer verdiğini hissettirir, sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşır. Onlarla ilişkilerinde sevgi, saygı ve nezaketi daima önemserdi. Nitekim Allah Resûlü, *“Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en iyi olanınızdır. Ben de aileme karşı en iyi olanınızım!..”* (Tirmizî, Menâkıb, 63) buyurmuştur.

Hz. Peygamber işlerinde eşleri ile istişare ederdi. Ailesiyle ilişkilerinde vefakârdı. İlk eşi Hz. Hatice'yi vefatından sonra da sık sık hayırla anmıştı.

Ailesinin hakkı konusunda son derece hassas davranan Hz. Peygamber (sas) ashabına da ailelerinin hakkını gözetmelerini öğretmiş ve her fırsatta bunu vurgulamıştı. Kendisini sürekli ibadete vererek ailesini ihmal edenlerin sünnetinden yüz çevirmiş olacağını ifade etmiştir. (Ebû Dâvûd, Tatavvu', 27)

Allah Resûlü zaman zaman evinin hizmetlerini görür ve eşine yardımcı da olurdu. Hz. Peygamber aile fertlerine asla baskı yapmaz ve onlara karşı zor kullanmazdı. Aşağılayıcı ve can sıkıcı sözlere, azar ve dayak gibi onur kırıcı yollara başvurmazdı.

Baba Olarak Hz. Peygamber (sas)

Hız. Peygamber bir baba olarak da son derece merhametliydi. Çocukları mutlu etmeyi severdi. Kızı Hz. Fâtıma yanına geldiğinde onun için ayağa kalkar, elinden tutar, onu öper ve kendi yerine oturturdu. Kendisi de Fâtıma'nın yanına girdiği zaman Fâtıma hemen ayağa kalkar, babasının elinden tutar, onu öper ve kendi yerine buyur ederdi. (Dâvûd, Edeb, 143, 144)

Çocuklarını çok seven Allah Resûlü, oğlu İbrahim'in vefatında şöyle demişti: *"Göz yaşarır, kalp mahzun olur. (Fakat) Biz Rabbimizin razı olacağı şeylerden başkasını söylemeyiz. Vallahi, ey İbrahim! Biz senin için hakikaten üzülmüyoruz."* (Müslim, Fedâil, 62)

Çocukların terbiyesine özen gösteren Resûlullah onları incitmemeye dikkat eder, onlara şefkatle davranır, uyarılarını dahi yumuşaklıkla yapardı.

Peygamberimiz, çocuklarının ve torunlarının azarlanmasını ve aşağılanmasını da hiçbir zaman istemez, sabır ve anlayış gösterirdi.

Arkadaş Olarak Hz. Peygamber (sas)

Peygamberimiz her zaman ashabının (arkadaşlarının) arasındaydı. Âlemlere rahmet olarak gönderilen bir peygamber olmasına rağmen tevazusunu ve doğallığını hiçbir zaman kaybetmemiştir. Etrafındaki insanlarla ve arkadaşlarıyla ilişkisinde hep onlardan birisi gibi davranırdı. Resûlullah ikili ilişkilerde ashâbı ile aynı düzeye inerek tevazu gösterir ve bu şekilde iletişim kurardı. Bir meclise girdiğinde ayağa kalkmak isteyenlere engel olurdu. (İbn Mâce, Duâ, 2)

Peygamberimiz, arkadaşları için daima fedakârlık yapardı. Onlarla birlikte olduğu ortamlarda en küçüğünden en büyüğüne herkese ayrı bir değer verirdi. Yeri geldiğinde onlara kendi elleyle su ikram ettiği bile olmuştu. Allah Resûlü'nün arkadaşlarına gösterdiği bu tevazu ve yakınlık elbette ki karşılıksız kalmıyordu. Arkadaşları da her fırsatta Allah Resûlü'ne olan sevgi ve bağlılıklarını ifade etmekteydiler.

Allah Resûlü (sas), ashabının ve dostlarının başına gelen bir sıkıntıya kendi başına gelmiş gibi üzülür ve onların bu sıkıntılarını paylaşırdı. Kur'an-ı Kerim, onun bu hâlini şöyle anlatır: *“Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.”* (Tevbe, 9/128) Resûlullah (sas), yaşadığı sıkıntı verici olaylar karşısında da kendisine yakın gördüğü dostları ve arkadaşlarıyla görüşür, onlarla dertleşirdi.

Allah Resûlü (sas), dost seçimi konusunda ashabına, *“Kişi arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse her biriniz kiminle arkadaşlık ettiğine dikkat etsin.”* (Ebû Dâvûd, Edeb, 16) tavsiyesinde bulunmuştu. Onun (sas) dostları da kendisi gibi güzel ahlaklı, sadık ve vefakâr insanlardı.

Hiz. Peygamber (sas) ve Engelliler

Abdullah b. Ümmü Mektûm âmâ bir sahâbî idi. Peygamber Efendimiz, çeşitli seferlere/savaşlara giderken tam on üç defa Medine’de yerine onu vekil bırakmıştı. (İbnü’l-Esîr, Câmiu’l-usûl, XII, 617) Bu durum, Peygamberimizin âmâ dostuna ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Allah Resûlü kendi vekâletini ona vermekle, ehil olmaları hâlinde engellilerin de en üst mevkilerde görev alabileceklerini göstermişti.

Bir başka âmâ sahâbî İtbân b. Mâlik’dir. Bir gün Hiz. Peygamber’e giderek ona şöyle dedi: *“Ey Allah’ın Resûlü! Benim gözlerim iyi görmüyor. Benimle kabilem arasındaki dere, yağmur yağdığına taşıyor ve oradan geçmek bana zorluk veriyor. Evime gelmeni ve bir yerinde namaz kılmanı istiyorum ki ben de orayı mescit edineyim.”* dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sas), *“Bunu yapacağım.”* buyurdu. Ertesi sabah Resûlullah ile Ebû Bekir bana geldiler. Resûlullah içeri girmek için izin istedi. Ben de ona izin verdim. Eve girdiğinde oturmadı, *“Evinin neresinde namaz kılmamı istersin?”* buyurdu. Ben de kendisine, namaz kılmayı arzu ettiğim yeri gösterdim. Resûlullah namaza durdu ve tekbir aldı. Biz de onun arkasında saf olduk. İki rekât kıldırdı, sonra selâm verdi. O selâm verdiği zaman biz de selâm verip, namazdan çıktık.” (Buhârî, Teheccüd, 36)

Hız. Peygamber'in, âmâ olan İtbân'ın davetine icabet ederek evine kadar gitmesi, gösterdiği yerde namaz kıldırması, kendisine ikram edilen yemeği yemesi, onun tevazusunu ve engellilere olan samimi ilgisi- ni göstermektedir.

Hız. Peygamber, insanların sahip oldukları özürleri, onların güçle- ri oranında verebilecekleri hizmetin önünde bir engel olarak görme- mişti. Onlara çeşitli kademelerde görev ve sorumluluk veren Rahmet Elçisi, bir ayağı aksayan (İbn Kuteybe, Meârif, 583) genç sahâbî Muâz b. Cebel'i ehil görmüş ve Yemen'e zekât memuru ve kadı sıfatıyla gön- dermişti. (Buhârî, Cihâd, 164)

Her yönüyle bizler için örnek olan Hız. Peygamber, hayatı boyun- ca engellilere sahip çıkmış, onlara değer vermiştir. Çünkü İslam, çoğu doğuştan olan veya istenmedik sebeplerle sonradan ortaya çıkan özür- lerinden dolayı insanlarla alay edilmesine kesinlikle izin vermemiştir.

Şüphesiz herkes gücünün yettiğinden ve sadece kendisine verilen- den sorumludur. Allah Teâlâ, şükredenleri ve sabredenleri ayırt etmek üzere, gerek verdiği nimetlerle gerekse vermedikleriyle kullarını sınar. Bunun bir imtihan olduğuna inanan mümin, kendisine nimet verildi- ğine şükretmek, imtihana çekildiğinde ise sabretmek suretiyle iki du- rumda da sınavı kazanma imkânına sahiptir. (Müslim, Zühd, 64)

Peygamberimizin veciz bir şekilde ifade buyurdıkları gibi, *“Allah, sizin dış görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amel- lerinize bakar.”* (Müslim, Birr, 34)

NOTLAR

Handwriting practice area with 25 horizontal dotted lines.

NOTLAR

NOTLAR

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.

NOTLAR